

РИСКОВЕ И ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ НАРУШАВАНЕТО НА ПИС В ЕВРОПА

*Кампания за повишаване на осведомеността за
2021 г.*

РИСКОВЕ И ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ НАРУШАВАНЕТО НА ПИС В ЕВРОПА

Пандемията от COVID-19 и свързаното с нея нарастване на пазаруването онлайн и потреблението на цифрово съдържание хвърлиха нова светлина върху рисковете и вредите, причинени от нарушаването на правата върху интелектуалната собственост (ПИС) в Европа, и поставиха под микроскоп опасностите за потребителите.

Потребителите срещат трудности при разграничаването на оригиналните от фалшивите продукти, особено онлайн. Като цяло 1 от всеки 3 души (а в някои държави дори 1 от всеки 2) и средно почти 1 от всеки 10 европейци (9 %) твърди, че е бил подведен да закупи фалшифицирани продукти. Освен това за потребителите е трудно да отделят законните от незаконните източници на цифрово съдържание⁽¹⁾.

С процъфтяването на онлайн търговията — според Евростат през 2020 г. над 70 % от европейците са пазарували онлайн — несигурността във връзка с фалшифицираните продукти поражда все повече опасения за защитата на потребителите.

В съвместно проучване на Службата на Европейския съюз за интелектуална собственост (EUIPO) и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) се установява, че фалшифицираните продукти представляват **6,8 % от вноса в Европейския съюз (ЕС)** на стойност **121 млрд. евро** и че оказват въздействие върху всички сектори: от козметика и играчки, вино и напитки, електроника и облекло до пестициди и фармацевтични продукти.

Фалшификаторите предприемат бързи действия в условията на глобализирана икономика, като злоупотребяват със съвременните логистични решения и със законните механизми за улесняване на търговията и проспират в икономики, които не разполагат със солидни стандарти на управление. Доказателствата сочат, че макар престъпниците да продължават да използват всички налични видове транспорт за незаконна търговия, конфискуването на стоки при превоз на контейнери по море продължава да доминира от гледна точка на обема и стойността на конфискуваните стоки. Превозът на контейнери по море остава основен канал за транспорт на фалшифицирани стоки, идващи предимно от Източна Азия, и по-специално от Китай и Хонконг, на които се падат 80 % от общата стойност на конфискуваните от контейнери фалшиви стоки в световен мащаб⁽²⁾.

⁽¹⁾ [Европейските граждани и интелектуалната собственост, октомври 2020 г., EUIPO](#)

⁽²⁾ [Злоупотреби при превоза на контейнери по море \(europa.eu, ОИСР—EUIPO, февруари 2021 г.\)](#)

Значителни рискове за гражданите

Фалшифицираните продукти пораждаат сериозни рискове за здравето и безопасността на гражданите, тъй като обикновено не отговарят на стандартите за качество и безопасност и могат да съдържат опасни съставки или компоненти: качествен анализ на EUIPO показва⁽³⁾, че основните рискове са свързани с излагането на **опасни химикали**.

Опасенията, че производството, употребата и обезвреждането на фалшифицирани пестициди и химикали може да навреди на хората и на околната среда накараха правоприлагащите органи да координират периодични мащабни трансгранични операции по правоприлагане. От стартирането им операциите „Сребърна брадва“⁽⁴⁾ са довели до конфискуването от органите на 1222 тона незаконни и фалшифицирани пестициди, хербициди и торове.

Световната търговия с фалшифицирани фармацевтични продукти се оценява⁽⁵⁾ на **4 млрд. евро**. Пощенските и куриерските услуги са основните видове транспорт за фалшифицираните лекарствени продукти, търгувани в световен мащаб. Опасенията във връзка с фалшифицирани продукти нараснаха още повече по време на пандемията от COVID-19.

Разпространението на фалшифицирани лекарствени продукти, включително на антибиотици и обезболяващи средства, както и на други медицински продукти като лични предпазни средства и маски за лице, наложи да се обърне специално внимание на това явление, тъй като нарушителите се възползват от несигурността на гражданите във връзка с нововъзникващи лечебни препарати и ваксини⁽⁶⁾.

⁽³⁾ [EUIPO DANGEROUS COUNTERFEIT STUDY.docx \(europa.eu, юни 2019 г.\)](#)

⁽⁴⁾ Операция „Сребърна брадва“ започна през 2012 г. и понастоящем включва близо 30 държави от целия свят, [Операция „Сребърна брадва“ нанася удар за четвърти път с конфискуването на над 550 тона незаконни пестициди | Европол \(europa.eu, Европол\)](#)

⁽⁵⁾ [Търговия с фалшифицирани фармацевтични продукти \(ОИСР—EUIPO, март 2020 г.\)](#)

⁽⁶⁾ [Потвърждават се прогнозите на Европол за фалшиви ваксини срещу COVID-19 | Европол \(europa.eu\)](#)

Участие на престъпни организации

Доказателствата все по-често потвърждават, че в нарушаването на ПИС участват организирани престъпни групи и че съществува връзка между престъпленията с ИС и други престъпления като трафик на наркотици, принудителен труд, киберпрестъпност, измами, документни измами и изпиране на пари ⁽⁷⁾. Престъпленията с ИС се считат за доходоносна дейност с висока възвръщаемост на инвестициите, нисък риск от разкриване и относително леки наказания (лишаване от свобода за по-кратък срок, по-малки глоби) в сравнение с други незаконни дейности.

Цифровото пиратство също представлява изключително привлекателен пазар за нарушителите. Само в областта на IP телевизията (IPTV) всяка година се генерират **незаконни приходи в размер на 1 млрд. евро** от доставката и потреблението в ЕС на цифрово съдържание, нарушаващо авторските права ⁽⁸⁾. През 2019 г. тези незаконни услуги са използвани от 13,7 милиона души в ЕС (т.е. 3,6 % от населението на ЕС), като това е навредило на създателите на съдържание и на законните предприятия.

Нарушаване на ИС в социалните медии

В допълнение към рисковете за здравето и безопасността, закупуването на фалшифицирани стоки и осъществяването на достъп до пиратско цифрово съдържание често водят до пробиви в сигурността и до финансови загуби за потребителите, активни в уеб магазини, платформи и онлайн пазари, но могат да бъдат достигнати и чрез социалните медии.

В неотдавнашен анализ ⁽⁹⁾ се изтъква злоупотребата със социалните медии в полза на фалшифицирането на стоки и пиратството. При преглед на милиони публични дискусии във

⁽⁷⁾ [EUROPOL-EUIPO Polycriminality Report 2.docx \(europa.eu\)](#)

⁽⁸⁾ [Проучване относно IPTV \(europa.eu\), ноември 2019 г.](#)

⁽⁹⁾ [Monitoring and analysing social media in relation to IP Infringement \(April 2021\)](#)

Facebook, Twitter, Instagram и Reddit проучването на EUIPO установи, че една трета от разговорите относно цифровото съдържание (35 %) евентуално биха могли да се отнасят до пиратство, като най-обсъжданите области, особено в Reddit и Twitter, са пиратството на филми и музика. През месеците в началото на пандемията през пролетта на 2020 г. бе отчетено и значително увеличение на дискусиите, свързани с пиратството. Проучването също така подчерта, че 11 % от разговорите относно физически продукти също така е възможно да са свързани с фалшифицирани продукти.

Нарушаването на ИС вреди на законните предприятия, и по-специално на МСП

Нарушаването на ИС засяга не само потребителите, но причинява значителни щети и на икономиката на ЕС. То оказва въздействие върху законните интереси на икономическите оператори в ЕС и нарушава условията на конкуренция на вътрешния пазар. Законната икономика губи продажби на стойност 83 млрд. евро годишно в 11 ключови сектора, които са особено уязвими на фалшифициране, в допълнение към загубите от данъци и социалноосигурителни вноски в размер на 15 млрд. евро, като се изчислява, че всяка година в тези сектори в ЕС се губят 670 000 работни места поради фалшифициране на продукти.

Нарушаването на ИС нанася особено големи вреди на малките и средните предприятия (МСП). Според публикуваното от EUIPO [Информационно табло за ИС и МСП](#) 1 на всеки 4 малки предприятия в Европа твърди, че е пострадало от нарушение на негова ИС. 33 % от дружествата, които притежават права върху ИС като марки или патенти, отчитат обща загуба на оборот, 27 % съобщават за накърняване на репутацията им, а 15 % — за загуба на конкурентно предимство поради нарушаване на техни ПИС.

По време на пандемията предприятията използваха все по-често [портала за защита на правата върху ИС](#), създаден от EUIPO с цел да се улесни обменът на информация между носителите на права и правоприлагащите органи (митнически и полицейски органи), което показва, че е възможно да са извършени повече нарушения на правата върху ИП на дружествата.

Съответно бе потвърдена и положителната връзка между притежаването на ПИС и икономическите резултати, която е особено силна при МСП⁽¹⁰⁾. Притежателите на ПИС отчитат по-добри резултати от дружествата, които не притежават ПИС. Като цяло приходите за всеки служител са приблизително 55 % по-високи за притежателите на ПИС в сравнение с предприятията, които не притежават ПИС. Тази връзка е особено ясно изразена при МСП. МСП, които притежават ПИС (въпреки че делът им е под 9 %), отчитат с 68 % по-високи приходи за всеки служител в сравнение с МСП, които не притежават ПИС (като се вземат предвид и други уместни фактори), и също така плащат по-високи заплати.

Що се отнася до бъдещето, може да се очаква, че отраслите с интензивно използване на ПИС като цяло, и по-специално МСП, които осъществяват иновации с нови технологии, ще играят решаваща роля за извеждането на европейската икономика от кризата след пандемията.

Разбиране на нарушаващите ИС стопански модели и привличане на посредниците за по-добро правоприлагане

По-доброто разбиране на стопанските модели, които използват нарушителите, за да генерират печалби, помага да се адаптират и укрепят усилията в областта на правоприлагането, като същевременно се привличат подходящи партньори в борбата срещу фалшифицирането и пиратството.

С повишаването на видимостта на нарушенията на ПИС онлайн имената на домейните играят важна роля в редица нарушаващи ИС стопански модели онлайн, които повлияват неблагоприятно на потребителите, притежателите на ИС и цялата екосистема от имена на домейни. Тъй като броят на имената на домейни вече надхвърля 375 милиона в световен мащаб, кибернастаняването представлява реален проблем за законните марки и за потребителите и може да бъде особено сериозен проблем за МСП, които често не разполагат с ресурси, за да наблюдават активно присъствието си в интернет, така че да

⁽¹⁰⁾ [Проучване на приноса на ИС на ниво фирми](#), ЕПВ—EUIPO, февруари 2021 г.

установят дали са обект на кибернастаняване, както и да защитават репутацията на своите марки.

Наскоро EUIPO извърши анализ⁽¹¹⁾ на 1000 имена на домейни (подобни и вариации), свързани с 20 участващи марки, който показва, че половината от тях се считат за подозрителни, т.е. насочват към уебсайтове, продаващи фалшифицирани продукти.

EUIPO анализира⁽¹²⁾ добрите практики, които се прилагат от регистраторите и регистрите, за да се предотвратят злоупотребите с имена на домейни за нарушаващи ИС дейности, например чрез изготвяне на подходящи условия, ограничения за използването на прокси услуги, изграждане на системи за проверка на самоличността на регистранта и за откриване и предприемане на действия при неправомерно регистриране на домейни.

Някои регистри също така разполагат с процеси за уведомление и сваляне, насочени към домейни с незаконно съдържание, в сътрудничество с публичните или правоприлагащите органи. Те си сътрудничат и с притежателите на ИС и правоприлагащите органи за обмен на сведения и за ограничаване на използването на имена на домейни, при което се нарушава ИС.

EUIPO също така проучи как се използват социалните медии за нарушаване на ПИС, например чрез хостване, стрийминг или предоставяне на връзка към съдържание, нарушаващо ИС, или чрез рекламиране на такъв вид съдържание чрез социалните медии, при което се съчетават съобщения в публични и затворени групи, за да се заобиколят мерките за защита на ПИС.

Установени са превантивни и корективни добри практики за справяне с нарушенията на ИС.

⁽¹¹⁾ [Focus on Cybersquatting: Monitoring and Analysis \(May 2021\)](#)

⁽¹²⁾ [2021 Discussion Paper on Domain Names FullR_en.pdf \(europa.eu, EUIPO, март 2021 г.\)](#)

Сътрудничество с посредниците

Освен традиционните правоприлагащи органи (полиция, митници), които са важни за защитата на ПИС, съществуват и други участници, които играят все по-важна роля, като сред тях се включват по-специално посредниците, с чиито законни услуги злоупотребяват нарушителите и които често са първите, към които се обръщат носителите на права в опит да сложат край на нарушението.

Пазарите за електронна търговия осигуряват огромни нови възможности за законните продавачи да навлязат на нови пазари и да достигнат до потребителите. Те обаче могат да се използват и неправомерно за продажба на фалшифицирани продукти.

Много от големите пазари за електронна търговия вече разполагат с програми, които помагат на носителите на права да уведомят за нарушения на ИС, извършени на техните платформи. Възможно е много носители на права да не знаят за съществуващите програми или да им се налага да предоставят информацията си многократно в различните платформи. Много платформи не са сигурни или не могат лесно да проверят дали работят със законния притежател на ИС, когато получават информация за нарушения на ИС, извършени на техните пазари. Поради това EUIPO разработва интегрирана сигурна онлайн услуга, за да улесни това сътрудничество между притежателите на ПИС и пазарите за електронна търговия, за да се откриват и свалят предложения за стоки или услуги, които нарушават ПИС, чрез портала за защита на ПИС.

С оглед на технологичния напредък, разширяването на електронната търговия и виртуалните пазари и новите стопански модели, които бързо променят икономическата и социалната среда, трябва да бъдат адаптирани много аспекти, свързани с регистрацията, използването и защитата на ПИС.

Нови технологии и защитата на ПИС

Технологиите предлагат многобройни решения за закрила на правата върху собствеността и за защита на законните вериги на доставки. Пазарът на технологии за борба с

фалшифицирането обаче е обширен и сложен. Технологиите се развиват бързо и информацията за тях не е лесно достъпна.

За да се помогне на дружествата да увеличат максимално своята защита срещу фалшиви продукти, като се възползват от многобройните налични технически решения, бе публикуван наръчник за технологии за борба с фалшифицирането⁽¹³⁾, така че предприятията да се запознаят с основните видове технологии за борба с фалшифицирането, включително устройства за електронно идентифициране или проследяване, поставяне на маркери върху продукти или опаковки и други химически, физически, механични и цифрови инструменти. В наръчника са показани най-разходоэффективните и практични начини за защита на ПИС и са описани ясно изискванията и разходите за внедряването им. Въз основа на този наръчник ще бъде разработен специализиран инструмент за търсене, който помага на дружествата да намерят най-подходящите за тяхната дейност решения за борба с фалшифицирането.

Освен това се проучва потенциалът на блокчейн технологиите да гарантират, че оригиналните (с доказана автентичност) продукти могат да бъдат разпознати като оригинални във всяка точка от веригата на доставки, от логистичните дружества или от правоприлагащите органи (например от митниците в случай на внос). Предвижда се проектирането и изграждането на отворена и оперативно съвместима инфраструктура (т.е. която е в състояние да се свърже със съществуващите решения на дружествата за локализиране и проследяване и със системите за анализ на риска в областта на правоприлагането), която ще бъде свързана и с [портала за защита на правата върху ИС](#).

Освен социалните, екологичните и икономическите вреди, нарушаването на ПИС може да доведе и до загуба на репутация и да подкопае иновациите, творчеството и инвестициите в научноизследователска и развойна дейност.

Тази сериозна криза несъмнено изтъкна необходимостта от осигуряване на устойчиви решения чрез идентифициране на най-добрите практики и чрез използване на нови технологии в борбата срещу престъпните организации, които произвеждат, разпространяват и продават фалшифицирани стоки и пиратско цифрово съдържание. Провеждането на

⁽¹³⁾ [2021 Anti Counterfeiting Technology Guide en.pdf \(europa.eu, EUIPO, февруари 2021 г.\)](#)

ефективни кампании за повишаване на осведомеността също е от решаващо значение за борбата с тази заплаха.

От решаващо значение за това усилие е задълбочаването на сътрудничеството в световен мащаб между всички заинтересовани страни — както публични, така и частни.

Престъпленията с ИС следва отново да се превърнат в европейски приоритет като част от борбата с международната престъпност.

По подобен начин на международно равнище следва да продължат да се полагат усилия за подобряване на закрилата и спазването на ПИС в трети държави, по-специално в Китай, Латинска Америка, Югоизточна Азия и Африка, като част от програмите за сътрудничество, за които EUIPO е изпълнителната агенция, като по този начин се предприемат действия за решаване на проблема с фалшифицираните продукти при потенциалния им източник.

РИСКОВЕ И ВРЕДИ, ПРИЧИНЕНИ ОТ НАРУШАВАНЕТО НА ПИС В ЕВРОПА